

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Deo Et Dei Cvltv

Chamier, Daniel

Frankfurt, 1627

Liber septimus, De officio mediatoris

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-914](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-914)

LIBER SEPTIMVS, DE OFFICIO MEDIATORIS.

Caput I.

DE CHRISTO MEDIATORE.

TRACTATIS IIS, quæ ad Christi personam, eiusque naturas pertinent, consequens est, ut de eius officio agamus: quod vno Mediatoris nomine significatur. Quia cum extrema sint quædam, Creator & creatura; opus fuit quodam medio, quo deuincirentur: hoc est, cuius habitatio, creatura, tum à Deo crearetur, tum etiam eius benignitate fruere. Itaque dicuntur omnia creata per Christum: deinde recollecta ἀνεκαταλείποντες, tum cœlestia tum terrestria: & denique fideles adoptati in filios. Hinc

nomen: sic enim solemus appellare mediatores eos, qui siue natura, siue voluntate dissidentes conciliant. Nam Mediator vnus non est, inquit Paulus ad Galatas 3. Quia vero in hac conciliatione Creatoris & creaturæ; peculiare beneficium est in homines collatum, qui non tantum longe erant à Deo, creationis iure; sed etiam alieni propter peccatum; indeque merito æternis addicendi suppliciiis. hinc factum, ut in Scripturis proprio quodam modo hominum Mediator Christus dicatur: quam etiam ob causam assumpta fuit humana natura, atque perfecta omnia Mediatoris mysteria. Hinc Paulus, Vnus Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus. Prioris ad Timotheum 2. Et quia hominum cum Deo reconciliatio facta est pacti instar, siue testamenti, quod in Christo fundatur; hanc ob causam in Epistola ad Hebræos μεσίτης dicitur τῶς κενῶς ἀγαθῶν, Mediator Noui Testamenti.

II. Porro huius officii tres partes numerantur, Prophetia, Sacerdotium, Regnum. Prima continetur officium docendi homines voluntatem Dei; ut quicquid pertinet ad Animæ salutem, nemo hominum petat nisi ab vno Christo; qui plene perfecteque omnia docuit, tum per seipsum, tum per Prophetas & Apostolos. Sacerdotium, obedientiam illam complectitur, qua Filius obediens factus vsque ad mortem crucis, obtulit se Patri in verum sacrificium ἱλαστήριον, expiatorium, propitiatoriumque; quo delicto chirographo, quod aduersum nos erat, condonatisque peccatis, quibus grauabamur, denique imputata perfecta iustitia, nihil iam deesse ad perfectam nostri cum Deo reconciliationis culmen. Denique Regnum, summam illam auctoritatem denotat, quam suo iure Christus obtinet in omnes creaturas; & specialiter in Ecclesiam, quam regit, & tuetur.

III. Est vero inter Catholicos & Papiſtas de Christo Mediatore controuersia triplex. Prima, Vtrum Mediator sit secundum vtramque naturam, hoc est, quatenus Deus & homo: an vero tantum secundum alteram, id est, quatenus homo tantum. Secunda, Vtrum sibi ipsi fuerit Mediator. Tertia, Vtrum solus sit Mediator inter Deum & homines.

CAP. II.

Status controuersie de Mediatore secundum vtramque naturam.

I. In prima controuersia Catholici asserunt, Christum Mediatorem dei secundum vtramque naturam, id est, tum quatenus Deus est: tum quatenus homo: quomodo olim Ambrosius in 7. ad Rom. Quamuis ad tempus mortuus esset in carne, tamen in æternum diuinitate & humanitate Mediator inter Deum & homines, semper viuens est ad interpellandum pro nobis.

II. Hoc tamen sensu, ut neutra natura consideretur seorsim ab altera: sed semper in vnione hypostatica. Neque enim posse aut ψιλὸν ἄνθρωπον hominem nudum, coniungere nos Deo: nec rursus Deum, quatenus tantum Deus est, Deum nobis conciliare. Ideoque vnitam fuisse ἀποστολικῶς Deitatem humanitatem: atque in ea vnione distinctas manere τὴν οὐρανίου; imo etiam ἀποστολικῶς, ut exiis quædam sint diuina, id est, formale, ut vocant, principium suum Deitatem habeant, alia rursus humana, à principio formali suo humanitate. Sic enim vtramque formam quæ sunt nature; agere cum communione alterius. Denique, ut vno verbo dicam, hanc esse veram propriamque causam Incarnationis, nimirum ut esset aliquis Mediator Dei & hominum.

III. At Papiſtæ ne hic quidem Catholicis potuerunt consentire. Lombardus 3. distinct. 19. Mediator dicitur secundum humanitatem, non secundum diuinitatem. Non est enim Mediator inter Deum & Deum: quia tantum vnus Deus: sed inter Deum & hominem, quasi inter duo extrema: quia mediatus esse non potest nisi inter aliqua. Mediator est ergo in quantum homo. Nam, in quantum Deus non Mediator, sed æqualis Patri est; hoc idem quod Pater, cum Patre vnus Deus. Mediat ergo inter homines & Deum Trinitatem, secundum hominis naturam, in qua suscepit illa per qua reconciliamur Deo Trinitati. Sic ille præcise, & pro magisterii auctoritate.

IV. Recentiores distinctius. Vasques c. 3. disp. 83. in 3. Thomæ; Christum secundum solam naturam humanam esse Sacerdotem & Mediatorem: præsertim Tom. II.

illa (secundum) sumpta, ut aiunt specificatiue, hoc est, determinante naturam, à qua elicitur operatio Mediatoris & Sacerdotis. & ratione cuius tori subiectio conuenit. Bellarminus de Christo lib. 5. cap. 1. distinguit principium quod operatur, à principio quod sunt operationes, & principium operans ea quæ sunt Mediatoris, negat esse Deum solum, & hominem solum, sed vtrumque simul, id est, Verbum incarnatum: sed principium, quo illa eadem fiebant opera fuisse naturam humanam, non diuinam. Tametsi n. Deus incarnatus erat, qui orabat, patiebatur, obediebat, satisfaciebat tamen, hæc omnia faciebat secundum formam serui, non secundum formam Dei. Idem disputat Vasques in tertiam Thomæ, tom. 1. disp. 83. Eadem sententia est Grego. ii de Valentia, Commentariorum tom. 4. disp. 1. q. 22. punct. 3. Idem scripsit Eustachius à S. Paulo, 2. parte summa Theologica, tract. 1. disp. 12. quaest. 3.

V. Nec dissimiliter Gregor. de Valentia, libri de Officio proprio Christi Redemptoris c. 4. part. 2. & puncto 3. quaest. 200. in 3. Thomæ; et si aliis verbis, & fortasse lucidioribus, nisi eum spes sua sefellerit: Si quaestio sit, per quid Christus proprie, & mediate obierit officium Mediatoris, dicendum est, illum Mediatorem fuisse tantum ut hominem. Si vero communiter, quaeritur, per quod omnino Mediator fuerit, siue tanquam per id quo proximo exercuerit id officium, siue tanquam per id certe à quo valorem acceperit eius muneris functioni, responderi debet, Mediatorem Christum fuisse; non tantum ut hominem, neque tantum ut Deum, sed coniunctum, ut Deum & hominem.

VI. Obseruandum est primum displicuisse tum Bellarmino, tum Gregorio de Valentia, Lombardum & Thomam, qui præ se negarent Mediatorem esse quatenus Deum. Viderunt enim longe id abire à Veteris Ecclesiæ stylo, qui sine dubio inclinabat magis in nostram sententiam. Quamquam Lombardus stupor poterant eum accusare. Nam quid est, quæso, non esse Mediatorem secundum diuinitatem, quia non sit Mediator inter Deum & Deum, sed inter Deum & hominem? Ego certe in quameunque partem vertam, nihil in eo sani possum videre. Et cur non ei quis posset retere, non esse Mediatorem secundum humanitatem, quia non sit Mediator inter hominem & hominem?

VII. Secundo, huic redire eorum sententiam, quam alioquin variis Scholasticorum formulis, quasi tricis; de industria inuolunt personam Mediatoris esse Deum & hominem: sed, quomodo crucifixum eundem dici Christum, in quo vtraque natura est; at non tamen secundum vtramque naturam, sed duntaxat secundum alteram, videlicet humanam: ad eundem profus modum, & Mediatorem. Itaque functiones nullas Mediatoris diuinas fuisse: sed duntaxat humanas: nimirum ab humanitate proximo suo principio: sic tamen, ut his functionibus dignitas accesserit à persona, id est, altera natura; quod expressum diserte Gregorius voluit.

VIII. Ita est constituta controuersia; quam tractarent Papiſtæ iidem qui iam nominati. Catholici autem, Tigurini duabus Epistolis ad Polonos; Calvinus aliis totidem, quatum altera in opusculis est, altera in epistolis, Beza epistola 22. Rheticarum Ecclesiarum ministri aduersus Rusciam.

CAP. III.

Argumentum Catholicorum à partibus Mediatoris.

I. SVam sententiam demonstraturi Catholicis, id solum habent negotij, vt Deitati Christi suas fuisse in humana redemptione partes doceant: nam humanitati suas vtrique concedimus, vt patet exposito statu quaestionis.

II. Esto igitur hoc argumentum: Si præcipua necessariaque ad reconciliationem nostram cum Deo ἀποστολικῶς sunt à Deitate Christi, tanquam proprio immediato, atque formali principio: ergo Christus non tantum qua homo, sed etiam qua Deus incarnatus, Mediator est Dei & hominum. At verum est præcipua, eaque non tantum necessaria; sed etiam essentialia ad reconciliationem nostri ἀποστολικῶς esse à Deitate Christi, tanquam proprio, proximo, immediato, atque formali principio. Ergo, illud etiam verum, quod est in quaestione; non tantum qua homo est, sed etiam qua Deus incarnatus, Christum esse Mediatorem nostrum.

III. Consequentia patet à simili; ratione humanitatis: neque enim vlla ratio est; cur dicatur Mediator secundum humanam naturam, nisi quia sua humanitas fuit illi principium proximum, immediatum, & formale, multarum actionum, quibus eadem nostra redemptio perfecta fuit. Et Bellarmini, Gregorij de Valentia, Eustachij de Sancto Paulo, nulla est alia euasio in hac controuersia, nisi à distinctione principij formalis & suppositi, cuius hic sensus est, vt actiones omnes Christi sint à supposito, id est, hypostasi, siue persona tota, sed tamen secundum alteram naturam duntaxat. Exempli gratia. Christus mortuus est: Cū Christū uominis, personam illam significo totā, quæ est Christus, constantē Deitate & hu-

LIBER

& humanitate: unde sanguis eius dicitur sanguis Dei, Act. 20. & Dominus gloria crucifixus: prioris ad Corinth. 2. *Et princeps vitæ cruciatus*, Act. 3. sed illud tamen mortuus ad Deitatem ἀναλλοιωτόν καὶ ἀπαύστου, non perinet: Itaque, Apostolus non dixit simpliciter Deum passum, sed passum carne. Quare, mors in Christo est aliquid humanum, non diuinum, ut, quantum sit suppositi totius, non enim aliter dici possit Deus mortuus, tamen habeat formale proprium que principium, naturam humanam, unde necessario passus dicitur carne. Hoc igitur Iesu, negat Bellarminus Deitatem Christi esse formale principium vllarum actionum, quæ pertineant ad Mediatorem secundum Deitatem. Quare, hoc probato sensu, emerget contraria conclusio.

IV. Probatur autem per enumerationem Incarnatio effectum est precipuum, & necessarium, & essentialiale ad redemptionem humanam, ideoque etiam Mediationis, siue Mediatoris. Atque, Incarnatio est à Deitate, tanquam proprio, proximo, immediato, formali principio: Deitatis, non tantum personaliter, sed etiam formaliter. Ergo aliquid effectum necessarium ad redemptionem nostram, id est, Mediationis est à Deitate Christi formaliter. Unde negari non potest, Christum esse Mediatorem etiam secundum Deitatem, id est, secundum vitamque naturam.

V. Maior est in confesso apud omnes Christianos. Et Paulus prioris ad Timotheum. 2. *Vnus Mediator* (inquit) *Dei & hominum homo Christus Iesus*. significat Iesum Dei Filium in humanatum, hoc est, incarnatum, esse Mediatorem nostrum. Et Paulus ad Hebr. 5. *Omnes Pontifices dicit assumpti ex hominibus*. Et Patres prolixè disputant, necessario fuisse hominem: quia in homine luenda erat poena peccatis debita.

VI. Minus vero facile probatur. Nam Deitas assumptis dicitur humanitatem: non contra Deitatem humanitas. Ad Hebr. 2. *Non enim utique Angelos assumpsit: sed, omen Abraham assumpsit*. Et sane in hac Incarnatione, humanitas non potuit non habere se mere παράκωος: æque ac in creatione. Et tamen necesse est hoc ἀπείριστος esse ab alterutra natura. At non est ab humana: quæ cum non existeret, non poterat se ipsam assumere: ergo à diuina. Itaque eius incarnationis hypostasis, unde vnio dicitur hypostatica: illa inquam, hypostasis est diuina. Sed & Patres deferre hoc effectum tribuunt Deitati. Athanasius de Incarnatione Verbi: ἡ ἑμὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν τὴν φιλοθεωπιῶν ἐξουσίαν, ὡς καὶ εἰς ἡμᾶς φησὶ τὸν φωνῶντα Κύριον ἐν ἀνθρώποις, τῆς ἰδὲ οὐκ ἐν ἐν σαρκὶ τῆς ἡμετέρας ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἐν ἀνθρώποις ἡμετέροις, ἀλλ' ἐν ἀνθρώποις ἡμετέροις καὶ φωνῶντα εἰς ἡμᾶς. Transgresso nostra Verbi charitatem in homines excitauit, ut ad nos veniret Dominus, interque homines appareret. Si quidem eius incorporationis occasionem nos praebimus, ac propter nostram salutem affectuui fieri atque apparere in humano corpore. Audiri hunc pium Patrem, incarnationis causam efficiens propriam adhibere τῆς ἑμῆς φιλοθεωπιῶν? Idem reliqui Patres: imo vniuersa Ecclesia. Neque enim res est ambigua.

VII. Rursum ipsam docendæ veræ pietatis munus ab humanitate Christi est, tanquam instrumento: sed à Deitate tanquam vera causa. Itaque Athanasius de Incarnatione Verbi inter alias, hanc etiam causam reddit, cur oportuerit Verbum incarnari: ἐπὶ οὐδὲν ἐιδωλομαχίᾳ καὶ ἀθέοτης κατ' εἶδος τῶν εἰκασθῶν, καὶ ἡ ἀθεὶ Θεῷ ἡδὲ ἐκείνου τῶν ἐξουσιῶν τῶν εἰκασθῶν ἀθεὶ πατρὸς. Cateram, cum idololatria furor, atque Atheismus orbem occuparet, essetque Dei cognitio suppressa, cuiusnam fuerit orbem docere de Patre? Tum disputat, neque vllius homini eas partes esse posse, neque etiam naturam rerum. *Homini quidem, tum quia nemo possit totum orbem peragere, tum quia nullus satis idoneus autor fuisset. Natura vero, quia hac non obstitisset, quominus in errores de Deo homines denensissent. Nos enim vniuersi ἡμεῖς, καὶ Θεὸς, καὶ λόγος, καὶ τὸ ψυχὴν καὶ ἐν ἑαυτῷ, τὸ ἐν τῷ πνεύματι, καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ τὸ ἐν τῷ ἕρμηνει. Cuius igitur vniuersa operaque requirebatur? Nisi Verbi Dei? Eius, qui cum animam mentemque, intuetur omnia in mundo creato moueat, per ea et Patrem manifestat? Et post: ὅτι ἐν εἰς τὸν ἀνθρώπου, ἵδων ἀφ' ἑαυτοῦ ὡς ἀνθρώπου ἐπιδημῶν, λαμβάνων ἑαυτὸν ὅμοιον ἐμείοις. Itaque conuenienter, quæ ad quidem volebat hominibus operari, inter homines conuersatus est, assumpto sibi corpore, illorum corporibus simili.*

VIII. Fuit igitur ἡ τῆς πνεύματος διδασκαλία, siue Dei manifestatio, vere diuinum opus: Unde Ioann. 1. *Deum nemo vidit vnquam: vnigenitus ille Filius, qui est in sinu Patris, ille exposuit.* Matthæi undecimo: *Neque Patrem quisquam nouit nisi Filius: & cuiusque Filius voluerit retegere.* Et Paulus ad Hebr. 1. *Vltimis diebus hisce loquutus est nobis per Filium.* Vbi, quis non videt perspicue declaratum id, quod contendimus? Nam in posteriori loco, manifeste tanquam Mediator describitur Christus, cum dicitur Deus nobis loquutus ἐν ὡτῷ, id est, inquit Chrysothomus, δι' ὡτῶν, per eum. In prioribus autem declaratur eas partes non esse humanitatis, sed Deitatis incarnatæ. Et quidem auctoritas huius doctrinæ, quam Athanasius enegabat puo homini, exponitur in Christo, Ioann. 3. *Amen Amen dico tibi, quod scimus, loquimur. & quod vidimus, testamur.* Et octauo: *Ego loquor quod vidi apud Patrem.* Quod si obtineamus ab aduersariis, nihil est quod vltorius contendamus.

IX. Esset autem has partes Mediatoris necessarias, & essentialiales nostre redemptioni, non tantum patet ex Athanasij ratiocinatione, quæ docet veram Dei cognitionem homini perditto restituendam: sed etiam res ipsa clamat. Negat enim Paulus quenquam posse credere in eum, de quo nihil audiuit: ad Romanos decimo. Et i. ad Romanos Euangelium vocat, *potentiam Dei ad salutem.* Et post, ad Corinth. 5. *Verbum reconciliationis.* Nec pluribus opus est in re non dubia.

X. Respondet Bellarminus, docere, esse Dei principaliter, id est, Trinitatis: At docere per modum instrumenti, esse hominis. Itaque Christum, vt Deum, esse doctorem ac magistrum verum ac principalem: ac eundem, vt hominem, Mediatorem Dei & hominum, fuisse doctorem, vt instrumentum diuinitatis: sed tamen coniunctum & singulare, non separatim & commune: qualia instrumenta fuerunt Apostoli & Propheta.

XI. Sed noxant Catholici in docendo distingas esse personarum Trinitatis operationes. Docet Pater, Docet Filius, Docet Spiritus Sanctus. Et quidem Spiritus Sanctus quadam peculiari ratione, nempe motu intrinseco. Unde Petrus 1. post. *Acti à Spiritu Sancto, loquuti sunt sancti Dei homines.* Et quanquam hic motus à Patre veniat, & Filio; tamen

hunc Scriptura solet Spiritui Sancto tribuere peculiari ratione. Item iudicium de Filio: nempe, esse doctorem Patrem, & Filius doceat eodem iure quo Pater, tamen peculiariter: quodam modo, Filium docere. Et in hoc nostro negotio Patrem docere in Filio. Id autem significat nullum esse Filium à Patre, vt doceat nos. Itaque, optime ista conueniunt, Christus, quatenus homo, docet tanquam instrumentum. Et Christus Verbum, docet tanquam Mediator. Non enim sicut Mediator est, qui fungitur vice instrumenti. Imo vero, quia Deitas mouebat hoc instrumentum, non tanquam alenum, sed tanquam suum: id est, sibi personaliter vnitum, ideo Mediator est idem Deus & homo. Nam Spiritus Sanctus, qui docet nos per instrumenta sibi non hypostaticè vnita, non dicitur Mediator; quem admodum neque hæc instrumenta, quæ docent nos per Spiritum, id est, mouente Spiritu, sed personaliter separato, mediatorum nomen non sortuntur. Denique sciamus Christum, vt Deum, doctorem esse verum & principalem: sed eundem Deum & hominem, doctorem esse Mediatorem. Neque enim pugnant doctor principalis, & Mediator: propter vnionem hypostaticam.

XII. Tercio, in ipsa Christi morte, Deitatis suæ fuerunt partes distinctæ ab humanitate. Mortem, inquam, ea, quæ pro offensis nostris iustiniuit, ad Roman. 4. & qui veluti tum: us factus nostræ redemptionis. De hac igitur morte Christus ipse, Ioannis decimo, loquitur in hunc modum: *Ego pono animam meam, ut eam rursum assumam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me. ipse: potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo rursum eam assumendi.* Quæ verba ostendunt Christum in seipso habuisse arbitrium vitæ suæ, necitque. Itaque, quando mortuus est, non esse illi itidem, vt reliquis, quasi raptam violentia tormentorum animam: sed potius suæ voluntatis efficacia depositam: ἡν καὶ ἐν τῷ πνεύματι, ὡς καὶ ἐν τῷ σώματι, ὡς καὶ ἐν τῷ πνεύματι, ὡς καὶ ἐν τῷ σώματι, ὡς καὶ ἐν τῷ πνεύματι, ὡς καὶ ἐν τῷ σώματι. Ne quis putaret eum mori tanquam ministrum & seruum ab alio iussu cui cederet, Potestatem, inquit ipse, habeo mortis mee, tanquam dominus mortis. Quæ verba sunt Theophylacti.

XIII. Sed hanc potestatem, hoc ius in mortem, unde habuit? Ab humanitate? an potius, à Deitate? Audiamus: ἐἰ πῶς ἴσμεν? inquit idem) τὸ ὑψηλόν, τὸ ἐξουσιῶν ἔχει λαβεῖν τὴν ψυχὴν καὶ διατίθειν ἢ αὐτὸν ἴσμεν. τὸ τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς ζωῆς ἀρχὴν πάλιν τοῦ πεπεσσοῦ ἡμεῖς, τὸ ἐπιπέσει τῶν ἡλαθῶν παρὰ τὸν πατέρα, ὡς καὶ πατέρα ἡμεῖς, ἀμφοτέρω, καὶ τὸ ἐπιπέσει τῶν ἡλαθῶν, καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐπὶ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆ. Cum prius dixisset id quod est sublime, nempe potestatem habere iudicandi animam meam (id enim illum mortis dominum ostendit, & vita auctorem) iussus id ponit quod est humile, scilicet, hoc mandatam accipi à Patre: adeo administrande utraque innectit, tum ne minor videretur Patre, eiusque seruus, tum ne oppositus Deo, sed eandem potentiam, idemque consilium cum eo habens. Necessitate igitur illa ἐξουσία Deitatis esse, non humanitatis. Itaque August. 11. 47. in Ioannem: *Potest caro sed ex potestate Verbi.* Et paulo ante: *Quando Christus animam posuit? Quando Verbum voluit? Principatus enim in Verbo erat. Ibi potestas erat, quando poneret caro animam, & quando iungeret. Euthymius: Potestatem habeo, tanquam Deus omnipotens, omnemque habens virtutem. Denique, Thomas Aquinas disputat naturam humanam subiectam fuisse Christo, vt artifi. i. Circa quod sciendum est (inquit) quod cum vnio anima & corporis sit naturalis & licet causa huius separationis & mortis possit esse voluntaria: tamen mors in hominibus semper est naturalis. In nullo autem pure homine natura subditur voluntati: cum sicut voluntas, ita & natura sit à Deo, & ideo mors cuiuslibet puri hominis, oportet quod sit naturalis. In Christo autem natura sua, & tota alia natura subditur voluntati eius, sicut artificiatum voluntati artificis. Et ideo, secundum voluntatem suam placuit, ponit animam ponere cum voluit: & iterum sumere: quod nullus purus homo facere potest, licet voluntarie causam mortis sibi possit inferre. Et inde est, quod centurio, videns eum non naturali necessitate mori, sed sua sponte, dixit clamans vocem magna emisit spiritum, recognouit in eo virtutem diuinam, dicens, Vere Filius Dei erat iste.*

XIV. Sic illi ex professo contextum exponentes. Audiamus alios ab eo loco argumentum intentantes in hæreticos. Nouatianus de Trinitate cap. 16. *Quis est, qui dicit animam suam se posse ponere? & animam suam posse se rursum recuperare, quia hoc mandatam accepit à Patre? Aut quis dicit, destructum corporis sui templum resuscitare, rursum & reedificare se posse nisi quoniam homo ille, qui ex Patre, qui apud Patrem, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, imitator paternorum operum, atque virtutum, imago inuisibilis Dei, qui descendit de caelo, qui quæ vidit & audiuit testificatus est: qui non venit ut faceret suam voluntatem: sed potius ut faciat Patris voluntatem, à quo missus ad hoc ipsum fuerat, ut magni consilij Angelus factus arcuatum celestem nobis iterum reseraret, quippe Verbum caro factum habitauit in nobis: ex nobis hic Christus non homo tantum, quia hominis Filius: sed etiam Deus, quia Dei Filius comprobatur. Athanasius contra Arianos. orat. 4. Ἀλλὰ οὐκ ἀνθρώπων, οὐδὲ ψυχῆς, οὐδὲ πνεύματος, οὐδὲ σαρκὸς, οὐδὲ οὐρανοῦ, οὐδὲ γῆς, οὐδὲ νεκρῶν, οὐδὲ ζωντῶν, οὐδὲ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ τῶν ἐν τῇ γῆ, οὐδὲ τῶν ἐν τοῖς ὕδατι, οὐδὲ τῶν ἐν τῷ αἵματι, οὐδὲ τῶν ἐν τῇ σαρκί, οὐδὲ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ τῶν ἐν τῇ γῆ, οὐδὲ τῶν ἐν τοῖς ὕδατι, οὐδὲ τῶν ἐν τῷ αἵματι, οὐδὲ τῶν ἐν τῇ σαρκί. Is qui humaniter (id est, secundum humanam naturam) dixit, Potestatem habeo ponendi animam meam. Similiter Gaudentius responsione ad Paulum Diaconum. *Pauca adhuc ex verbis Domini nostri Iesu Christi adiciam, ex quibus in ipso & humana natura conditionem, & diuinam perspicias potestatem. Tum locos locis παρὰ ἑαυτὸν opponens & comparans: interque alios: Et qui dixit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: Rursum ait, Tristis est anima mea usque ad mortem. Intellexit ergo Gaudentius, vt hunc locum, ad humanam naturam diuinitatis, sic illum, ad diuinam potestatem pertinere. Et sane id eadem clamat contra Varimadum soluens obiectionem, qua Ariani probabant, minor esse Patre Filium, quod hūc ille tradidisset: respondet, si tum se Filius ipse tradidisset: idque probat multis comparatis locis: & tandem, ipse Dominus in Euangelio, Potestatem habeo ponendi animam meam & potestatem habeo iterum sumendi eam: nemo tollit eam à me, sed ego eam pono ex me. Quæ ergo responsionem tradidit, & animam suam propria potestate posuit, & assumpsit, minor esse non poterit. Nihil discretius atque hinc facile intelligitur, cur Athanasius, de Trinitate Dialogo 3. cum interrogasset, τὸς εἶπὲν ἐὶς ἑαυτὸν, τὴν ψυχὴν καὶ οὐδὲν αἰρεῖ ἐμὸν, ἵτε ψῆλον, τὴν ψυχὴν αὐτῶν καὶ ἵτε ψῆλον, λαμβάνων αὐτῶν...**

Quis est qui dicit, Animam meam nemo tollit à me: quum volo, depono eam: quum volo, sumo eam: quis inquam est? Caro, an Verbum? Respondenti statim Apollinarista, è λόγῳ, Verbum esse qui id diceret, nosquam contradixit.

XV. Bellarminus tamen contendit, ponere animam non esse Dei, sed hominis: quamvis potestas ponendi illam, & recipiendi ad libitum; sit à Deo data ipsi homini: nam ponere animam, quid aliud est quam mori? & referre animam, quid, nisi referre? Mori autem & referre, esse hominis, non Dei? Sic Augustinum hunc ipsum locum exponentem quætere, cuius sit ponere animam, an Verbi, an Carnis, an Animæ: & negare esse Verbi, aut animæ, sed carnis: & lib. 3. contra Maximum. c. 14. Quid, inquit, quod etiam illud commemorandum putas, quod manifestissimum est homo loquitur, potestatem habere ponendi animam meam? Chryostomum etiam in hunc locum aliquoties repetere hæc à Christo dicta secundum humanitatem. Viderit ergo Caluanus: (inquit Bellarminus) quos auctores sequatur, dum ponere animam suam, & iterum sumere eam, diuinitati tribuit.

XVI. Sed responsio facilis: nam de auctoribus, quos sequatur Caluanus, iam satisfactum. Atque eos quidem quos citauimus, si Bellarminus tantus controuersiarum helluo non vidit, non obseruauit, quis excuset? Si vidit, & dissimulauit, quis non damnet? Ipse ergo potius viderit, apud quos causam suam probare possit: qui cum nihil fecerit quam Patres creperit; tamen aut in eorum lectione hospes est, aut certe iis se non veteret opponere. Quamquam Caluanus, si nullum haberet ex Patribus astipulantem; tamen satis tutus esset, quod Deum in scripturis loquentem habuit auctorem. Quid? quod etiam Patres ementitur lesuita? Nam illud certe de Chryostomo falsum.

XVII. Ad Augustinum respondeo: Ponere animam, amphibolum esse. Nam neque animam suam vnico sensu dicitur, neque ponere animam. Animam suam Christus potuit dicere vel φυσικῶς vel νομοθετικῶς. Suam, quatenus Verbum, φυσικῶς non potuit, sed tantum νομοθετικῶς, quatenus idem erat Verbum & homo, id est, Verbum, caro & anima, vt ait eodem tractatu Augustinus. Ergo, sic suam animam, quomodo suum corpus. Rursus ponere, vel passive vel active. Passive, quomodo nostrum qui que cum moritur, cui esse possit moriendi causa voluntaria, tamen moriendi ab ea causi necessitas naturalis, vt recte Aquinas. Active, quomodo Christus solus, non qua homo, sic enim passive posuit: sed qua Deus incarnatus, animam à corpore se iunxit: vt loquitur Gregorius Nyssenus oratione in Christi resurrectione: Tertullianus Apologetici cap. 21. Spiritum cum Verbo sponte dimisit praesentio carnis officio. Est autem absurdum nihil si dicatur Christus, quatenus Verbum, potest esse active animam νομοθετικῶς suam. Qui tamen, quatenus homo, posuit passive animam φυσικῶς suam. Et tertio, ponere animam, vel à corpore; quæ phrasi significatur mors: vel ab hypostasi, quasi sensus esset, semetipsum iuisse animam ab vnio. nehypostatica, in quam cum carne fuerat assumpta. Posterior sensus falsus est, quod enim Christus semel assumptus, nunquam deposuit: sed prior verus: quia vere Christus mortuus est.

XVIII. Augustinus igitur multus est in hoc loco explicando: & primo contra Apollinaristas astruit Christum esse, Verbum & hominem. Et quia homo consistit e carne & anima: ideo Christum esse: Verbum, carnem, & animam. Id autem est quod diximus, animam esse: carnis φυσικῶς, & Verbi νομοθετικῶς. Deinde quærit, quis animam posuerit: an Verbum, an Caro, an anima Verbum negat, quia, si dixerimus, inquit, quia Verbum Deus posuit animam suam, & iterum sumpsit eam: motuandum est ne subintret praua cogitatio, & dicatur nobis: ergo, atquando anima illa separata est à Verbo. Negat etiam animam: quia anima à seipsa non possit separari. Concludit ergo, Carnem eam esse quæ animam suam posuit. Quia hoc est ponere animam quod est, mori. Id est, vt nos distinguebamus, posuit νομοθετικῶς, & huc vsque Augustino vitur Bellarminus. At nos diligentius attendentes, in eodem Augustino inuenimus nostrum ponere νομοθετικῶς: quod Bellarminus sit eue dissimulauit. Caro, inquit, ponit animam suam, & Caro iterum sumpsit eam: tamen sua potestate Caro sed potestate inhabitantis carnis. Adde ea quæ paulo ante citauimus. Itaque omnino cum Caluino, omnino nobiscum, omnino cum Catholicis sentit Augustinus. Ponere animam passive ad carnem referri: vt ponere animam active, ad Verbum. Sophisti. atur ergo lesuita, qui à parte tantum arguit.

XIX. Quarto: resurrectio Christi pars est nostræ redemptionis omnino essentialis. Teste Paulo 4. ad Romanos: vbi etque dicitur Christus resurrectus: esse propter iustificationem nostram, ac mortuus propter offensas. Et dicitur: Quis est qui condemnatur? Christus est qui mortuus est: imo vero qui etiam ex-citatus est. Chryostomus Homilia 9. ad Romanos, & 21. τὸ πρῶτον ἀπέθανεν, ἵνα ἀποθανῶντες ἔξω ἐκ τῆς κατὰ σάρκα δικαιοσύνης: ἂν ἡμεῖς ἀνεστηθῶμεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ καὶ ἀπέθανεν, ἵνα ἡμεῖς ἀνεστήθωμεν ἐκ τῆς κατὰ σάρκα δικαιοσύνης. Non idcirco mortuus est, vt sibi reos haberet, & dam-natoque puniret: sed vt de nobis bene mereretur. Propterea enim tum mortuus est, tum resurrexit, vt iustos constituas.

XX. At qui resurrexisset Christum, non suæ carnis proprietate, sed suæ Deitatis potentia, Christianorum est qui ambigat nemo: quando audit ab Apostolo 1. c. ad Romanos, declaratum esse filium Dei, ἐν δυνάμει καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἡμῶν ἡμῶν ἀποστασίας ἐκ τῆς ἀσθενείας νεκρῶν, potenter secundum Spiritum Sanctum etatis morte resurrectionem à mortuis: πρῶτον ἐθαύμαζον, inquit Chryostomus: Primum enim hic ἐθαύμαζον excitaui Athanasius de Assumptione hominis ad Marcellinum. Ecce filium hominis, sicut Apostolus dicit, qui factus est ex semine Dauid secundum carnem. Nam secundum Deum autem sic ait, Qui prædestinatus est filius Dei in virtute, secundum Spiritum sanctificationis. Eutythianus Romanus Episcopus Epistola 1. si titulus non fallit, & fallit profecto. Nam prima pars doctissima est: reliqua nugatoria. Sed ille tamen, quisquis est, in prior parte, Videsne in Deum & hominem prædicari, vt mors homini, Deo vero carnis excitatio deputetur?

XXI. Quinto: Mediatorem oportuit esse perfecte iustum, vt nos peccato perditos per suam iustitiam instauraret. At non potuit sola humanitas habere hanc iustitiæ perfectionem. Itaque iustitia, quæ fuit in Christo ad Mediatoris opus necessaria, ea est proprium effectum Deitatis. Athanasius de Incarnatione Verbi contra Paulum Samosatensem, iubet cre-

dere τὴν δικαιοσύνην ἣν ἔχειν ὁ Κύριος ἐν τῷ σώματι, τὸ εἶναι οὗτος ἀνθρώπου πρῶτον (sic enim legit Nannius & recte) ἀπὸ θεοῦ, τῆς κατὰ φύσιν, iustitiam quam habuit Dominus in Spiritu, hoc est, non humano more, sed diuina puritate. Et subiicit aduertenti πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀκαταστάτους ἐπὶ ἀνθρώπων φύσιν πρῶτον ἐξ ἑαυτοῦ, εἰ μὴ θεὸς ἐν σαρκὶ πιστεύοις εἶναι, ὁ πῶς ἀκαταστάτος δικαιοσύνην εἰς τὸ κρῖνον εἰσαγάγειν, ἡς μεταγενέστερα ἐξομῶμεν, Alioquin impossibile est puritatem & innocentiam in humana natura exhiberi, nisi Deus credatur in carne fuisse, qui iustitiam omni peccato liberam in mundum introduxit: cuius quia particeps redditi sumus, viuimus, & saluabimur. Ipsi Papista docent, iustitiæ, quæ propria fuit humanæ naturæ, pretium fuisse à Deitate, cuius fuit caro: τὰς ἀρετὰς. Omnino id nostrum est argumentum: nam hoc huius iustitiæ pretium prorsus erat necessarium: ideoque pars mediatiouis: fuit autem à Deitate, tanquam causa propria, proxima, immediata.

CAP. IV.

Argumenta Catholicorum ab effectis Mediatoris.

I. PRÆTER HAS Mediatoris partes, urgent etiam Catholici, eiusdem mediatiouis effecta in nos redundantia: quæ humanitati, non tantum nudæ, sed ne quidem distinctæ à Deitate, competere possunt. Eiusmodi effecta sunt, remittere peccata: tum dare Spiritum Sanctum: tertio saluare: quarto Deo coniungere. Quæ etsi reapse non differant inter se, tamen cum à Patribus distinguuntur, ne a nobis quidem confundenda erant. Ea autem constat à Christo præstari ex visua Deitatis non autem humanitatis. Itaque, necesse est concedere eundem Mediatorem esse, non tantum qua hominem sed etiam qua Deum incarnatum.

II. De primo, id est remissione peccatorum. Marc 2. Iesus dixit Paralytico: fili, remissa sunt tibi peccata tua: & cum murmurarent Iudæi, Quid iste loquitur blasphemias: Quis potest remittere peccata, nisi solus Deus? Tum Christus, vt sciatum Filium hominis præditum auctoritate remittendi peccata in terra, ait Paralytico, Tibi dico, surge, & tolle grabatum tuum, & abi domum tuam. Filius igitur hominis ἐξουσίαν ἔχει, auctoritatem habet, non δεισιδαιμονίαν, siue ταρασσίν, quomodo ministri Mediatoris, non ipsi Mediatores: habet, inquam, auctoritatem remittendi peccata. Quam auctoritatem ipsi etiam Iudæi agnoscebant esse diuinam. Pertinere tamen ad Mediatorem, argumento est Filius hominis, quomodo solet se Christus appellare propter incarnationem. Sed Athanasium audiamus Dialogo 5. de Trinitate. Obicit Apollinarista. Πῶς ἄνθρωπος μὲν ἔκαστος καὶ οὐδὲν μὲν ἔκαστος αἰρεῖ τὴν ἀμερτίαν ἔκαστος, ὡς καὶ αὐτὸς κέρτεται. Χριστὸς ὁ αἰρεῖ. οὐκ ἀρεῖ ἄνθρωπος ὁ Χριστός. Omnis homo est pars mundi: & nulla mundi pars tollit peccatum mundi, cui peccato & ipsa subest. At Christus tollit. Non est igitur homo Christus. Orthodoxus respondet. Διὰ τὸ τὸ εἶναι οὐδὲν μὲν ἔκαστος αἰρεῖ τὴν ἀμερτίαν τῷ ἑαυτοῦ ὁ δὲ δημιουργὸς ἔκαστος μερῶν ἐλάττω μέρους ἑαυτοῦ, ἵνα τὰ μέρη ἔκαστος σφραγίσῃ ὡς μὲν ἔκαστος, ἀρεῖ τὴν ἀμερτίαν ἔκαστος, ὡς δημιουργὸς ἔκαστος. Enimvero propterea quod nulla pars mundi tollit mundi peccatum, idcirco mundi opifex formam accepit partis mundi, vt quatenus pars erat mundi, occisus tanquam pars mundi, tolleretur mundi peccatum, vt opifex mundi. Et rursus, cum similiter obicit, ret hæreicus, eum qui seruat à peccato, super eum esse peccato: itaque non esse Christum hominem: quia homo est inferior peccato: Christus autem seruata peccato: respondet Orthodoxus, ὅτι ἄνθρωπος οὐ φιλοῦς ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι τὸ ἄνθρωπος αἰρεῖ τὴν ἀμερτίαν ἔκαστος, εἰ φιλοῦς ἂν ἄνθρωπος. Διὰ τὸ τὸ εἶναι οὐδὲν μὲν ἔκαστος αἰρεῖ τὴν ἀμερτίαν τῷ ἑαυτοῦ ὁ δὲ δημιουργὸς ἔκαστος μερῶν ἐλάττω μέρους ἑαυτοῦ, ἵνα τὰ μέρη ἔκαστος σφραγίσῃ ὡς μὲν ἔκαστος, ἀρεῖ τὴν ἀμερτίαν ἔκαστος, ὡς δημιουργὸς ἔκαστος. Non est sane Christus nudus & ἀνετακτατός homo. Neque enim si diuinitas homo fuisset, sustulisset peccatum mundi. Per hoc autem Christus sustulit mundi peccatum, quod Deus Sermo, accepta serui forma, factus est Christus homo. Item orat. 3. contra Arianos, πῶς ὁ εἰσὶν ὑπὸ μὲν ἑκάστου, τὴν δὲ πᾶσαν τὴν δύναμιν δύνανται ἂν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀμερτίαν, ἡμεῖς ἀμερτίαν, ὅτι τὸ εἶναι οὐδὲν μὲν ἔκαστος αἰρεῖ τὴν ἀμερτίαν τῷ ἑαυτοῦ ὁ δὲ δημιουργὸς ἔκαστος μερῶν ἐλάττω μέρους ἑαυτοῦ, ἵνα τὰ μέρη ἔκαστος σφραγίσῃ ὡς μὲν ἔκαστος, ἀρεῖ τὴν ἀμερτίαν ἔκαστος, ὡς δημιουργὸς ἔκαστος. Quomodo, si Verbum erat creatura, sententiam à Deo latam posset soluere, & remittere peccatum, cum scriptum sit apud Prophetas hoc esse Dei?

III. De secundo. Augustinus Enchiridij c. 33. Quod ergo per Mediatorem reconciliamur Deo, & accipimus Spiritum Sanctum, ideo est (sic enim loquitur mea membranza & necessario) vt ex inimicis efficiamur fideles: quot enim Spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei: hæc est gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Est igitur verum, auctore Augustino, nos per Mediatorem fieri participes Spiritus Sancti. Sed id distans explicandum. Nam Ioannis 14. Ego autem (inquit Christus) rogabo Patrem, & alium Paraclum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum. Quæ quidem ad Christum referri possunt, qua hominem; cuius partes sunt, rogare Patrem vt mittat, non vero ipsum mitteret: sed 15. Quum autem uenerit Consolator ille, quem ego mitto vobis à Patre, Spiritus, inquam, ille veritatis, ille testabitur de me. Et 16. Uerum autem dico vobis: expedit vobis vt ego abeam. Nisi enim abiero, Consolator ille non ueniet ad vos: sin autem profectus fuero, mitto eum ad vos. Quibus locis sibi Christus ἀνθρώπων vindicat mittendi Spiritus Sancti: & quidem à Patre, vt Mediatorem intelligas. Quis autem concipere possit, quomodo humanitas Christi, distincte considerata, mittat Spiritum Sanctum? Cyrillus in Ioanne libro decimo c. 33. Nemo Spiritum Patris per Filium, vt per ministrum, mitti ad creaturas credat: nam etiam id nonnulli dicere ausi sunt. Credere namque debemus, quoniam Spiritus sic proprius Filij est, sicut sane ipsius quoque Dei Patris: idcirco ad sanctificationem suorum discipulorum ab eo missi.

IV. Nam, quod Bellarminus excipit, distinguens intermittere meritorie, & dare efficienter: meræ sunt præstigiæ. Neque vnquam vllus Theologus sic loquutus erat, vt diceret, Spiritum Sanctum mitti meritorie. Dixit Christum, cum suas, tanquam hominis, partes significaret, rogabo Patrem & mittet vobis: sed non dixit, vt mitturum. At cum suas, vt Dei, nõ dixit rogaturum, sed mitturum. Quid ergo? Nimirum, aduersus nimis urgentem vim veritatis oportuit nouas itrophas excogitari: ab iis qui mendacium magis amant. Sed concedamus tamē distinctionē. Certe in Christo

XIII. Respondeo, negari consequentiam. Locum autem truoari. En tibi. *πῶς ἐστὶ μεσίτης; ὁ μεσίτης οὐκ ἐστὶ Κελεύειν ἢ ἀγγελλόντων τὸ ἐν μεσίτησιν ἀλλ' ἐπιπροσφύζοντα τὸ πρὸς ἑαυτὸν, ὡς ἐστὶ μεσίτης. οἷον μεσίτης γάμος γάμου, οὐκ ὁ γάμος, ἀλλ' ὁ πῶς γάμος. ἢ ἀγγελλόντων ἐπὶ τῷ ἐν τῷ μεσίτησιν ὁ ἴσος ἐστὶ τὸ πρὸς τὸν πῶς, ὃ ἡμῶν οὐκ ἔστιν ἡμῶν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ἀλλοτρίωσιν τῶν τῶν, ἀλλ' ἀγγελλόντων ὡς ἀγγελλόντων ὡς ἀγγελλόντων μεσίτης τοῖν ἐξ ἑαυτοῦ ἡμῶν ἐστὶν ὡς ἐστὶν ὡς ἐστὶν. Quis est Mediator? Mediator non est Dominus rei, cuius est Mediator: sed alia quidem res est, & Mediator alius. Exempli gratia: Mediator nuptiarum est, non ipse qui ducit uxorem; sed is qui ducendo suam operam commodat. Similiter hic Mediator Filius factus est Patris & nostri: Nolebat Pater nobis relinquere hanc hereditatem: imo nobis irascebatur, & in f. n. sus erat, tanquam alienatus. Mediator ergo fuit eius, & nostri, placavitque eum.*

XIV. Hæc Chrysostronus. in quibus venatur Sophista an b gura-tem illius Κελεύειν τὸ πρὸς ἑαυτὸν. Christus, inquit, quatenus Deus, est Dominus. At Mediator non est Dominus. Ergo, Christus, quatenus Deus, non est Mediator. Imo, inquam, Christus, quatenus homo, est Dominus. Psalmo 2. Ego autem constitutus sum Rex ab eo. Ad Hebr. 1. Quem constituit heredem omnium. Et 2. Constituiti eum super opera manuum tuarum. At Mediator non est Dominus. Ergo Christus, quatenus homo, non est Mediator. Placetne? Imo blasphemum, sed æque hoc & illud. Quid ergo? Nimirum haud absolute dominum Chrysostronus dixit, sed Κελεύειν ἢ ἀγγελλόντων: & πρὸς ἑαυτὸν, cuius negavit dominum, intellexit effectum ipsum mediationis, quod non sibi, sed alii cuiquam Mediator procurat. Patet ab exemplo. Non enim dixit ἢ ἀγγελλόντων ἀλλ' ἐξ, eius qui ducturus est uxorem, non esse dominum Mediatorem. Nam contra testis est quotidiana experientia. Nam & pater nuptias liber suis, & Rex suis subditis passim procurat: & Dominus suis seruis: sed dixit ipsam τὸν γάμον ἢ τὸν πῶς non esse μεσίτην ἢ γάμου, ipsum qui ducit uxorem, non esse mediatorem nuptiarum. Sed eum qui ducendo adest. Nempe igitur ille Mediator non est nuptiarum Dominus: hoc est, sibi ipsi nuptias non procurat. Itaque hoc sensu, omnino Christus, neque secundum Deitatem, neque secundum humanitatem, Dominus est ἢ ἀγγελλόντων. Non enim sibi, sed nobis conciliavit Patrem: non sibi, sed nobis hereditatem acquisivit. Nam etiam si eius sit hereditas, tamen non sibi eam acquisivit, ex vi mediationis: alias Mediator diceretur inter se & Patrem: quod est τὸν γάμον ἢ τὸν πῶς.

XV. Sequitur Augustinus, à quo multa testimonia desumuntur, etiam ridicula d. ligentia, è singulis tomis singula, & quidem præsentem nota: ne forte lector non adverteret, non satis lesu-tice diligens. Quod exemplum si incidisset in Theophrastum, mirum ni in capite ἀγγελλόντων μικροφίλοποίας locum assignasset. Describam: Libro 10. Confessionum cap. 4. In quantum homo, in tantum Mediator: in quantum autem Verbum, non me dicit, quia aequalis Deo, & Deus apud Deum, & cum Patre, & Spiritu Sancto unus Deus. Ad Paulinum Epistol. 59. Per Mediatorem, non Deum, quod Verbum semper erat, sed hominem Christum Iesum. De Trinitate lib. 1. ca. 7. Christus in forma Dei aequalis Patri, in forma serui Mediator Dei & hominum. De consensu Euangelistarum lib. 1. c. 3. Secundum hominem Christus Rex, & sacerdos effectus est, ut esset ad interpellandum pro nobis Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. De civitate Dei lib. 10. c. 20. Vnde verus ille Mediator, in quantum formam serui accipiens, Mediator effectus est Dei & hominum: eum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo unus est Deus, tamen in forma serui sacrificium maluit esse. Contra Faustum lib. 16. c. 15. Dissimilis hominibus Christus, quia Deus similis hominibus, quia homo, Mediator Dei & hominum. Libro 2. contra Cælestinum & Pelagium de peccato originis, c. 28. Nam per hoc Mediator est, quod aequalis Patri: per hoc enim, quantum Pater, tantum ipse à nobis distat. Et quomodo erit medietas, ubi eadem distantia est? Ideo Apostolus non ait, Christus Iesus, sed, homo Christus Iesus. Per hoc ergo Mediator, per quod homo, inferior Patre, per quod nobis propinquior: superior nobis, per quod Patre propinquior. Quod apertius ita dicitur, Inferior Patre, quia in forma serui: superior nobis, quia sine labe peccati. In Psalmum 29. expositione prima. Inter Trinitatem & hominum infirmitatem, & iniquitatem factus est Mediator homo, non iniquus, sed tamen infirmus. In Ioannem tract. 82. Mediator Dei & hominum, non in quantum Deus, sed in quantum homo est Iesus Christus. Et Ser. 11. de Verbis Apostoli. Unus Deus, unus & Mediator Dei & hominum. Non ait, Christus Iesus, ne tu putares secundum Verbum dictum, sed addidit, Homo Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.

XVI. Respondeo: Etiam si concederemus Augustinum sensisse, Christum non esse Mediatorem secundum utramque, sed secundum humanam naturam; tamen id nobis non obfuturum. Ratio. Quia solitari- us esset in ea opinione. Nam reliquos iam demonstrauimus contra sen- tire. Non habet autem solitarius doctor auctoritatem idoneam: quod ipsi Papistæ interdum fieri coguntur. Secundo: fatemur Augustinum reli- quis Patribus paulo durius, & fortasse ἀκρίτως, esse loquentum multis locis: sed si diligenter locos locis conferamus, compertum iri non sensisse solitarie, sed cum aliis. Itaque, mollienda duris dicta, commoda qua- dam interpretatione, quæ neque vim vocabulis faciat, neque discedat à veritate, communique aliorum Patrum consensu. Atque adeo huc co: ad- monens prius vnum ex iis locis esse falsatum: sextum videlicet, contra Faustum decimo sexto. Legitur enim sic, Et similis homini Christus, quia homo: qui de illo itidem scriptum est, Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus. Non quia homo Mediator Dei & hominum, vt scripsit Bellarmi- nus.

XVII. Dico ergo, Augustinum credidisse Verbum non nudum, sed incarnatum, hoc est, in quantum factum est caro, fuisse Mediatorem nostrum. Quomodo Vigilus dixit lib. 5. c. 4. Constat per humanam natu- ram ineffabiliter Verbo unita Mediatorem fuisse factum Dominum Iesum Chri- stum. Itaq; etiam Mediatorem esse, in utraq; natura simul unita. Illud pro- bo tum ex iis locis, qui recitantur cap. 4. tum ex iis qui annotantur cap. 5. & denique ex nonnullis, quæ nunc ipse Bellarminus citat; sed truncate, non negligenda fraude. Vt epistola 59. illud quod dixerat, Omnes homines vult saluos fieri; nullo alio modo intelligitur præstari nisi per Mediatorem, non Deum quod semper Verbum erat, sed hominem Christum Iesum, cum Verbum caro factum est,

& habitauit in nobis. De civitate Dei disertum est, in quantum formam ser- ui accipiens, Mediator effectus est. In Psalmum 29. Atque ita, vt inter homi- nem & Deum Mediator existeret, Verbum caro factum est, id est, Verbum homo factum est. In Ioannem. Deus enim erat Verbum, unigenitus, genitio coæter- nus: sed vt Mediator daretur nobis, per ineffabilem gratiam Verbum caro fa- ctum est. & habitauit in nobis. Denique de Verbis Apostoli. Per Verbum car- nem factum fideles facti sumus. Vnus enim Deus, & vnus Mediator Dei & ho- minum, homo Christus Iesus, in principio erat Verbum.

XVIII. Ex his facile animaduertunt omnes, eatenus dici Mediato- rem Christum, quatenus Verbum caro factum est. Imo vero vt fieret Me- diator, Verbum factum esse carnem. Denique illud ipsum Verbum quod erat in principio, carnem factum, Mediatorem esse. Quod cum ita sit, reli- qua sunt omnia facilia. Quid enim: dixit, Mediatorem esse, in quantum est homo. Certe inquam: quia non Mediator, nisi incarnatus: nec incar- natus, nisi in quantum homo. Quo sensu Vigilus libri quinti contra Eu- tychem c. 4. disputat de Mediatore secundum utramque naturam. Constat, inquit, per humanam naturam ineffabiliter Verbo unitam, Mediatorem fuisse factum Dominum Iesum Christum. Dixit Mediatorem, non Deum, quod semper Verbum erat. Nec male, dum modo Deum tantum intelligas, nec incarnatum, quod Verbum semper erat: Mediatorem ergo, quum Ver- bum factum est caro. Dixit factum esse Regem, & Sacerdotem secundum hominem. Quis negat est enim secundum incarnationem. Dixit, non per hoc Mediatorem esse, per quod æqualis est Patri. Qui contradicit, non sit sanus. Sed qui in de excludendum dicit, Verbum incarnatum (nam per incarnationem exinanitus est, non φτωχός, sed εἰρημικός) hæreticus sit.

XIX. Adde ex iisdem locis nonnullos esse inuitiles. Qualis ille, Se- cundum hominem rex & sacerdos factus est. Item. Inter Trinitatem & homi- num infirmitatem, & iniquitatem factus est Mediator homo. Nam quæ de hu- mani- tate affirmantur, non est consequens negari de Deitate. Et qui fa- ceatur Mediatorem Christum secundum utramque naturam: iidem si- ne dubio concedunt secundum humanitatem. Item hic, dissimilis homini- bus Christus, quia Deus similis hominibus, quia homo Mediator Dei & homi- num: Nam quid quæro iam obstat, quin intelligamus Mediatorem referri tum ad dissimilitudinem, tum ad similitudinem? vt sensus sit: eam ob causam Mediatorem dici, quia & dissimilis sit hominibus, quia Deus: & similis quia homo? Nam prius ostensum, eam esse Mediatoris naturam. Itaque, non satis p. n. scilicet probationes suas seligit Iesuita.

XX. Superest Fulgentius libro de Incarnatione & gratia Christi, c. 13. Hic in natura humana Mediator Dei & hominum factus est.

XXI. Non dissimilis locus. Nam in natura humana Mediatorem Chri- stum fuisse, Anathema qui negauerit. Verum, id superest, vt in sola humana natura. Quod Fulgentius, iis quidem verbis, non asserit; dispu- tans esse Mediatorem secundum utramque naturam libro 1. ad Thrasimundum. Cunctos, qui salutis æterna cupiunt esse participes, oportet agnosce- re pariter & tenere, non in cassum hominem Iesum Christum Mediatorem Dei & hominum nuncupatum: nisi quia idem Deus totam in se naturam suscepit ho- minis, & idem homo totam in se habet substantiam Diuinitatis. Nam, quia peccatum homo fuit separatus à Deo, inter Deum irascentem hominemque pec- cantem, talis vtiq; Mediatoris necesse erat, vt interueniret persona, quæ ad propitiandum Deum homini, totum verumque se Deum de Deo natum haberet: & ad reconciliandum hominem Deo, totum verumque in se de homine natum ho- minem contineret. Et post paulo. Propterea se Mediator Dei & hominum, plenum Deum, plenumque dignatus est hominem demonstrare. Itaque sensus Ful- gentii manifestus est, Mediatorem esse Filium Dei in humana natura: quod absque ea non poterat. Vnde manifeste sequitur fuisse in utraque: contra quam Bellarminus putat.

C A P. VII.

De rationibus Bellarmini.

I. Nunc pugnat rationibus: quarum hæc primo loco constituit à de- finitione, & conditionibus Mediatoris. Omnis Mediator est me- dius, id est, aliquomodo distans ab utraque parte dissidente. At Christus, quatenus Deus, non est sic medius, sed tantum quatenus homo iustus. Ergo Christus, quatenus Deus, non est Mediator, sed tantum quatenus homo iustus. Probatum assumptionis pars utraque. Nam primo Chri- stus, vt Deus, non distat à Deo vlllo modo, id est, nec natura, nec iustitia, nec vlllo alio modo. Secundo, Christus, vt homo, distat à Deo, vt iustus conuenit cum Deo: & contra, vt homo, conuenit cum cæteris homini- bus: vt iustus, distat ab omnibus hominibus.

II. Respondeo, ex statu quæstionis constare, Catholicos consti- tri Christum Mediatorem secundum utramque naturam: hoc est, tum secundum Deitatem incarnatam, tum secundum carnem assumptam. Hoc constituto, negatur syllogismi assumptio. Nam quod in proba- tione ponitur, Christum, quatenus Deus est, non distare, à Patre Deo, falsum est: Differt enim tripliciter: primo personalter: est enim altera persona à Patre. Neque hæc differentia est ἀκατάστατος, quandoquidem probatum est, tum Scripturam, tum Catholicos Pa- tres agnoscere Mediatorem Filium, pro nobis apud Patrem. Secundo differt Incarnatione. Patet enim non est factus homo nobis ἰσοπαρῶς sed tantum Filius. Tertio, differt dispensatione, εἰρημικός ἢ φτωχός, sed quatenus ea persona Trinitatis per incarnationem exinanuit seipsam. Itaque non probat Bellarminus priorem partem assumptio- nis.

III. Quod ad alteram attinet, dicimus concludi ἀκατάστατος: & vt scholæ loquuntur, affirmare in secunda figura. Omnis Mediator est di- stans aliquo modo ab utraque parte. At Christus, quatenus homo, iustus distat aliquo modo ab utraque parte. Ergo Christus, quatenus homo, est Mediator. Quid autem impedit, quo minus sic Angelus sit media- tor?

pretati sunt gloriam. Ego autem ex epistola ad Hebraeos inuenio aliam Apostoli dici intelligentiam. Cum enim dixisset, Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior Angelis effectus, quanto differentius pra illis nomen hereditauit: interpretatur nominis differentiam, & dicit: Cui enim dixit aliquando Angelo. tuus, Filius meus es tu, Ego hodie genui te. Et rursum: Ego ero illi in Patrem, & illa erit mihi in Filium. Hic ergo hoc etiam dicit, quod seipsum humiliavit, non solum non perdidit quod habebat ut Deus, sed hoc etiam accepit ut homo. Oecumenius. *πῶς ἔτι χαλεπὸν ἔνομα; τὸ Χαλεπὸν τὸ ὄνομα τῶν ἁγίων ὅτι μὴ σαρρὸς καλεῖται.* Quodnam vere illud est concessum nomen? Christus, Filius, Deus. Sic enim etiam cum carne vocatur. Theophylactus, Verum quod nomen illi ob humanam naturam contulit Deus? nimirum ut Filius in carne dicatur & Deus. Nam & homo Dei est Filius, sicuti & Angelus dixit quod factum est, Filius Dei vocabitur. Istiusmodi autem appellatio vniuersorum nomen excedit. Sic Sedulius & Vetusior Ambrosius; Videtur ergo donum Patris, hoc est, esse Filium, & nomen eius super omne nomen sit, hoc est esse Deum. Athanasius apud Theodorum dialo. 2. c. 29. *ἢ ὅτι λέγει: διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωκε, καὶ ἔταξε αὐτὸν ὄνομα τὸ ὑπερ πάντων ὀνομα. Ἐπεὶ ἔταξε αὐτὸν λέγει, ἔταξε τῆς Θεότητος. ἢ ὅτι ὑψίστος ὑψόδοται. ἢ ἢ ὅτι τὸ ἴσον ὑψόδοται καὶ τῆς σαρκὸς τῆς ὑψίστης ἔταξε ὄνομα τὸ ὑπερ πάντων ὀνομα. καὶ ἐξ ὁ λόγος ἔθετο κατ' ἀρχὴν ἔλαβε τὸ καλεῖσθαι, ἢ ἢ ὅτι αὐτὸν αὐτὸν ἔταξε ὄνομα τὸ ἴσον καὶ τῆς σαρκὸς τῆς ὑψίστης, Et quando dixit, Propterea Deus ipsum superexaltauit, & largitus est ei nomen quod est supra omne nomen, de templo scilicet eius corpore dicit, non de Deitate: neque enim altissimus exaltatur: sed caro altissimi exaltatur: & carni altissimi largitus est nomen excedens omne nomen: neque Verbum Dei ab initio accepit ut vocaretur, sed caro eius cum eo Dei nomen obtinuit. Idem Athanasius Oratione 2. contra Arianos *ἢ ὅτι αὐτὸν ὑψώκε, καὶ ἔταξε αὐτὸν ὄνομα τὸ ὑπερ πάντων ὀνομα. καὶ ἐξ ὁ λόγος ἔθετο κατ' ἀρχὴν ἔλαβε τὸ καλεῖσθαι, ἢ ἢ ὅτι αὐτὸν αὐτὸν ἔταξε ὄνομα τὸ ἴσον καὶ τῆς σαρκὸς τῆς ὑψίστης, Quem admodum enim qua homo Christus mortuus est & exaltatus: sic qua homo dicitur accepisse quod habuit semper qua Deus.**

XVII. Mitto alios. Sed adiuueo: ipsam rationem confirmare hanc sententiam, ne quis me putet sola auctoritate pugnare. Nam id nomen Paulus asserit esse *ὑπερ πάντων ὀνομα*, id est, excedere omne aliud nomen: siue excellentius esse omnibus nominibus, ut venit Syrus. Atque id omnino nullum esse potest praeter Dei nomen. Ambrosius, Nomen enim Dei, sed per naturam, non per solam appellationem super omne nomen est. Et sane, quantumvis exalteretur Christi humanitas in seipsa, siue gloria, siue incorruptibilitate, siue aliis dotibus, quibuscumque & quantiscumque, tamen eas dotes creatas esse non est dubium: itaque longe infra Dei gloriam. At si ipsa haec Dei gloria intelligatur, iam nulla restat exceptio, quin absolute hoc nomen excedat omne nomen.

XVIII. Neque haec infirmatio potest Anselmi auctoritate; cuius occasione Hayas affirmat Christum meruisse, non quidem ut Deus esset: sed saltem, ut Deus agnosceretur ab hominibus. Nam primo, recentior est Anselmus, quam ut Veteribus possit comparari. Apud Veteres autem legebamus, *Donum Patris hoc est esse Filium: & nomen eius super omne nomen, hoc est esse Deum.* Et nomen Dei per naturam, illud esse nomen, quod sit super omne nomen. Quae certe de agnitione siue fama intelligi non possunt: Secundo, non potuit Christi meritum magis deiici, imo extorneri: quia ex Papistarum hypothese, etiam Martyres, maximeque Apostoli, id meruerunt, ut tum eorum martyria, tum fides ab omnibus hominibus agnosceretur, imo etiam celebraretur. Et si autem fateor longe maius esse, cum quis agnosceretur esse Deus, quam cum martyr aut Apostolus, tamen cum duo sint in eodem complexo, videlicet esse Deum & agnosci: ac prius non veniat in rationem meriti, sed tantum posterius; sequitur sequestrato eo, quod sibi proprium eximiumque Christus habet, solum id superesse, quod habet commune cum Apostolis & martyribus. Itaque nihil magis sibi sua morte Christum meruisse quam martyres sibi. Tertio, multo plus fidelibus meruisset Christus, quam sibi. Nam aestimatio siue agnitione, nihil est reale. Itaque nihil conferre potest ad realem, siue gloriam, siue beatitudinem cuiusquam: Et vno verbo, umbra est potius beatitudinis, quam beatitudo. At quaecumque nobis Christus meruit, ea sunt beneficia realia, quae realiter nos beatos efficiunt. Quanto igitur res praestat umbram, tanto plus nobis quam sibi Christus meruisset. Imo vero quis cordatus admittat, realem suam beatitatem absque merito Christum habuisse: & ad acquirendam beatitudinis umbram, opus fuisse meritis?

XIX. Iam quod tam confidenter asseuerat Bellarminus, Chrysostrum, Ambrosium, Theophylactum, Oecumenium, Primasium, Augustinum, Cyrillum, Basilium ex hoc loco colligere Christum meruisse humilitate gloriam, non nobis solum, sed etiam sibi, suo more facit, hoc est, audacius, quam religiosus. Certe de Chrysostrum, Oecumenio, Primasio, Cyrillo, Basilio: alium mendacium: adeo illi de merito prorsus tacent. Ambrosij mens ex praecedentibus constare potest. Nam, qui nomen illud interpretatur ipsam Deitatis naturam, non potest credere hoc meritis vllis imputandum. Itaque quod dixit, *Quid & quantum*

humilitas merentur, ostendit, intelligendum primo, de humilitate nostrae: ut sit applicatio exempli nempe docet a Paulo hoc Christi exemplo, quid non ab humilitate possimus expectare. Secundo, merentur, simpliciter est, assequatur, obtrineat: etiam absque vlla meriti, id est, debiti ratione qui vsus apud Veteres creberrimus: etiam Ambrosium, ut docebimus sequente tomo, si Deus dederit. Ita solus superest Augustinus: adde Vigilium ab Hayo citatum: Quid ergo? Nimirum probabilis fiat eorum sententia, at non necessaria, & eiusmodi, ut non liceat ab ea discedere.

XX. Superest trica, in vocula *dei*, propter, quae vbique, inquit, causam significare solet. Deinde particula *et*, in illis verbis, *Propter quod & Deus exaltauit illum*: aperte indicat causam, ut sit sensus, Christus obediuit Deo, & vicissim Deus honorauit illum. Sed haec vilitatio est. Appellat eam particulam Grammatici causalium. Sed quam late pateat apud eos causae nomen, quis ignorat? Ut quamlibet etiam tenuem occasionem complectatur: etiam in sermone contextendo consequentiam. Luca 7. *Non sum dignus, ut tectum meum, obuis diu, id est, in iherosolima, propterea, ne me ipsum quidem sum dignum arbitratus, qui venirem ad te.* Act. 20. *Ego scio, non amplius vultus faciem meam, vultus ex vobis omnibus, diu mutui, ideo testor vobis hodierno die, me purum esse a sanguine omnium.* Priori ad Corinthios 12. *Scitis vos Gentes fuisse, qui ad idola muta prout rapti contigisset, abripiebantur, diu in iherosolima, quapropter notum vobis facio, nullum per Spiritum Dei loquentem, dicere Iesum anathema.* Ad dam sexcenta huiusmodi si libet, sed in re, vel pueris nota, non est opus Fallit ergo Bellarminus, cum a causa simpliciter, causam merito iam concludit.

XXI. De altera particula, *et*, longe leuior instantia. Solent enim per eam copulari, quae cumque orationis membra. Et quidem solere subiecti particulae *dei* expletivae: absque vlla meriti, aut etiam causae significatione patet. Ad Rom. 15. *Non sustinuerim quicquam loqui, quod non esset meritum Christi per me adducendis ad obedientiam Gentibus, verbum, & factum, diu, & in iherosolima, quapropter etiam impeditus sum saepe, ne venirem ad vos.* Ad Hebraeos 13. *Quorum animalium sanguis offertur pro peccato in sacrarium per Pontificem, horum corpora excurrunt extra castra.* Diu. In re, quapropter, ut Iesus sanctificaret populum per proprium sanguinem, passus est extra portam.

XXII. Nihil igitur habet in Scripturis praesidij causa Bellarmini. De ratione videamus. Melius est, inquit, caeteris paribus, aliquid ex merito habere, quam sine merito. Ergo Christus quaecumque habuit post resurrectionem, ea sibi meruit. Respondeo primo, negari consequentiam. Nam inde conficeretur nihil omnino Christum habuisse, nisi ex merito, non gratiam, non scientiam, non ipsam vniouem hypostaticam. Quae tamen ipsi fatentur Papistae, non esse ex meritis. Ridicule autem Bellarminus distinguit bona, ut alius melius sit nunquam carere: alia potius sit acquirere ex merito. Nam primo non probatur gratiam, scientiam, vniouem ex iis esse, quae melius sit semper habere: quam acquirere per merita. Secundo, ratio proponebatur vniuersaliter: itaque haec non tam solutio est obiectionis, quam retractatio rationis propositae. Tertio, supposita hac distinctione eneruatur ratio, nisi prius doceatur melius esse incorruptionem, & immortalitatem ex merito acquirere, quam nunquam non habere. Hoc autem qui probet, idem eadem opera, non parum detrahet de beatitudine diuina. Deinde negatur etiam antecedens. Nam & quae habentur a natura, ea melius habentur, quam si ex merito: inde Dei maxima perfectio aestimatur. Et quae Deus largitur hominibus ex mera sua gratia, ea longe praestantius omnibus, quae homines suis meritis possunt acquirere. Nec vnquam, ut hoc dicam exempli gratia, tanta fuit Augustini scientia, quam continuo labore acquisiuit; quanta fuit Pauli, qui se Euangelium testatur habuisse ex reuelatione: id est, absque vllis merito. Imo non tantum, non fuit tanta scientia, sed ne quidem Augustinus in iis quae didicit, vnquam laude comparandus cum Paulo. Quomodo in nuptiis illis nunquam tanta fuit qualitas quam ex se aqua habuit, quam quae in eam collata est ex gratia, conuersa in vinum.

XXIII. Haec erant arma Papistarum. At Catholicis vnus hoc sufficit, quod Scriptura nusquam docet Christum sibi aliquid meruisse. Id inde apparet euidentissime, quod qui contrariam sententiam tuentur, nullos prorsus locos citare possunt; praeter eos duos, de quibus iam actum est. Quid ergo obstat quo minus sancte exclaimari Caluinus, *Quaestio est stulte curiosam, definitionem autem reuerentiam: Et illustratur, quia quoties Spiritus Sanctus agit de fructibus incarnationis, eos omnes ad nos refert: Sic nobis natus puer est: sic nobis factus sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio: sic pro nobis sanctificauit seipsum: sic passus est pro peccatis nostris: sic resurrexit pro iustitia nostra.* Sic denique abiit ad Patrem, ut pararet nobis locum, & faceret nos considerare in caelestibus.

In his si modeste sapimus, longe tutius sapimus, quam si *ἀπορρητὰ* arcana nobis persecutemur incognita.